

ETO: 81'27:373.34
81'271(439SZE)
DOI: 10.19090/hk.2025.3.140-157

ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

BERENTE Anikó

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar
Magyar Nyelvészeti Tanszék
Szeged, Magyarország
berente.aniko@szte.hu
ORCID 0009-0004-8626-4417

NYOLCADIK OSZTÁLYOS TANULÓK NYELVI VÉLEKEDÉSEI SZEGEDEN ÉS KÖRNYÉKÉN

Language perceptions of eighth-grade students in Szeged,
Hungary and vicinity

Stavovi o jeziku učenika osmog razreda u Segedinu i okolini

A dolgozat a jelenleg is zajló *Nyelvi vélekedések mintázatai Szegeden és környékén – Perceptuális dialektológiai vizsgálat* című kutatás egyik részkérdéskörére koncentrál. A vizsgálat során a dél-alföldi nyelvjárási régióban, három település egy-egy általános iskolájának diákjaival, pedagógusaival, valamint szülőkkel és nagyszülőkkel készítettünk strukturált szociolingvisztikai interjúkat. Jelen írás azt kívánja bemutatni, hogy a nyolcadik osztályos tanulók milyen vélekedésekkel rendelkeznek az ő-ző nyelvjárással kapcsolatban: elfogadhatónak tartják-e a nem standard változat használatát a különböző helyszíneken, zavaró-e számukra; ha beszélnek, szokták-e kerülni valamilyen helyzetben bármilyen okból kifolyólag; mit gondolnak a nyelvjárás jövőjéről; sajnálnák-e, ha eltűnne; és véleményük szerint a megmaradásában ők maguk be tudnak-e bármilyen szerepet tölteni.¹

Kulcsszavak: nyelvjárás, nyelvi vélekedések, általános iskola, nyolcadik osztályos tanulók

¹ Az előadás megtartását és a tanulmány megírását az NKFIH K138827. számú, *Nyelvi vélekedések mintázatai Szegeden és környékén – Perceptuális dialektológiai vizsgálat* című pályázat támogatja.

Bevezetés

A nyelvi szocializáció elsődleges színtere a család, amely egyrészt a gyermek felé közvetíti a társadalmi elvárásokat, és segíti is a megfelelő viselkedésminták elsajátítását a társadalomba való beilleszkedés érdekében. Az iskola mint másodlagos szocializációs színtér ezt a folyamatot erősíti tovább, és a család által közvetített mintákra egyre erősebb hatást fejt ki. A gyerekeknek az otthonról hozott nyelvváltozatuk mellé el kell sajátítaniuk az iskola által is megkövetelt köznyelvi változatot (hacsak nem eleve azzal érkeznek). Ez azonban azért jelent ütközőpontot, mert „a magyarországi magyar anyanyelvű általános iskolások több mint fele napjainkban is nyelvjárási környezetű” (Kiss 2002, 264). Noha ez a felmérés ugyan több mint húszéves, a helyzet vélhetően ma sem más. Kutatások igazolják, hogy a nem standard változatot használó tanulók könnyen nyelvi hátrányba kerülnek, és negatív megítélés alá esnek (Bartha 2002; Jánk 2017). Az általunk vizsgált 13-14 éves korosztályban a kettősnyelvi kompetencia, valamint az érték- és előítélet-struktúrák már megszilárdulni látszanak, ezek pedig jelentős hatással lehetnek a nyelvjárás jövőbeli használatára. Ahogy Berta–Csabai (2014, 45) megfogalmazza, „[a]z iskolai szocializáció hatása nem ér véget a tanulmányok befejezésével, hanem olyan generalizálódó élményegyüttesként marad meg az egyén emlékezetében, amely akár élete végéig jelen lehet”. Nyelvhasználatuk miatti negatív vélekedések azonban nemcsak a pedagógusok, hanem a kortárs közösség részéről is érhetik a gyerekeket, nem beszélve az iskolán kívüli színterekről.

Az általános iskolások körében, magyar nyelvterületen végzett eddigi attitűdkutatások beszámoltak a nyelvjárásokkal kapcsolatos negatív attitűdökről (Kaján–Deme 2020), ugyanakkor egy adott közösségen belül a nem standard változatokhoz fűződő pozitív viszonyulásról is (Danczi 2011; Kovács Rác 2014; Steinmacher 2019).

Jelen írásban ebből a komplex, többtényezős rendszerből kiindulva szeretném kutatásunk egyik adatközlői csoportjának, a nyolcadik osztályos tanulóknak a standardhoz és a nyelvjáráshoz köthető vélekedéseit bemutatni. Ezek támpontot adnak az egyéni kódváltásokat meghatározó tényezők, valamint a nyelvjárástartás és nyelvjárásvesztés mögött álló mozgatórugók megértésében is.

A kutatásról röviden

A Szeged környéki nyelvjárási régióban jelenleg zajló kutatásunk (Berente et al. 2023; Sinkovics 2024) azt vizsgálja, hogy milyen nyelvvél és nyelvhasználattal összefüggő vélekedések ragadhatók meg a különböző életkori csoportok között.

tokban (diákok, szülők, nagyszülők), valamint a pedagógusok körében. Az első osztályos tanulók kivételével strukturált szociolingvisztikai interjúkat készítettünk nyolcadik osztályos diákokkal, szülőkkel és nagyszülőkkel, valamint a gyerekek tanítóival, tanáraival. A terepmunkát három különböző méretű településen végeztük: Szegeden (nagyváros), Hódmezővásárhelyen (középváros) és Balástyán (község). Mindhárom helyszínen nyolc-nyolc első és nyolcadik osztályos diákkal, nyolc-nyolc szülővel és nagyszülővel, valamint öt-öt tanítóval és tanárral (összesen 126 fővel) készültek beszélgetések. Az interjúkat megelőzte egy hospitálási időszak is, amelynek célja az volt, hogy kölcsönösen megismerkedjünk mind a diákokkal, mind a pedagógusokkal, illetve hogy ki tudjuk választani azokat a tanulókat, akikkel a későbbi interjúkat elkészítettük. Az óralátogatások alkalmával szerzett tapasztalatok értékes adalékokkal egészítették ki a rögzített beszélgetések információit.

A nyolcadik osztályos diákokkal 2022 novembere és 2023 januárja között készültek el az átlagosan 45 perc hosszúságú interjúk az iskoláikban. A szociológiai háttér feltérképezése után az otthoni és az iskolai nyelvhasználatról beszélgettünk. Többek között arra voltunk kíváncsiak, van-e a két színtér között különbség a nyelvjárást és a standard változatot illetően: lehet-e használni a dialektust az iskolában, az osztályban mindenki egyformán beszél-e, szokták-e a gyerekek beszédét javítani a tanárok, a diáktársak javítják-e egymást, illetve a tanuló változtatott-e valaha a beszédén.

Jelen írásban a következő kérdésekre koncentrálni szeretném bemutatni, mit gondolnak a nyolcadik osztályos tanulók:

1. *Van-e olyan helyszín, ahol zavaró lehet a nyelvjárási² beszéd?*
2. *Kerülöd-e szándékosan a nyelvjárási beszédet?*
3. *Amikor te nagypapa/nagymama leszel, fognak-e még így beszélni az emberek?*
4. *Sajnálád-e, ha eltűnne ez a beszéd?*
5. *Te tudsz-e valamit tenni annak érdekében, hogy megmaradjon ez a beszéd?*

A kvalitatív módszerrel elemzett adatok bemutatásakor nemenként és településtípusonként nem teszek különbséget a tanulók között, rájuk pedig az általunk generált kódszámokkal fogok hivatkozni. Ahhoz, hogy a nyelvváltozatokkal kapcsolatos vélekedéseket jobban megértsük, szükséges a nyolcadik osztályos diákok nyelvi hátterének megismerése is.

² Attól függően, hogy hol készült az interjú, változott a kérdésben szereplő jelző is: Balástyán balástyai beszéd, Hódmezővásárhelyen vásárhelyi, Szegeden szegedi.

A nyolcadik osztályos tanulók nyelvi háttere

A balástyai nyolcadik osztályos tanulók közül heten születésük óta Balástyán élnek, egyikük egy évet időközben Budapesten is töltött. Egy diák öt éves korában költözött családjával Szegedről Balástyára. A gyerekek szülei mindannyian Szegedről vagy Szeged környéki kisebb településekről származnak (Balástya, Dóc, Kistelek, Sándorfalva). Hat tanuló szerint a családjukban legalább az egyik szülő és nagyszülő révén használatos a táji változat valamilyen mértékben. Egy tanuló szerint náluk csak a nagyszülei beszélik az *ő-ző* változatot, a szülei viszont nem. Ennek ellenére nemcsak nagyszüleivel, hanem szüleivel kommunikálva is szokta az *ő-zést* használni, emiatt édesanyja otthon javította is beszédét. A balástyai gyerekek közül csupán egy gondolta úgy, a családjukban egyáltalán nem fordul elő nyelvjárás. Saját bevallásuk szerint heten maguk is használják többé-kevésbé, de leginkább csak otthon, családi körben, illetve osztálytársaikkal, barátaikkal beszélgetve. A családokban további nyelvi nyelvhasználati javítások is előfordulnak a fentebb már említett eseten kívül. Az egyik fiú beszámol arról, korábban bátyja javította a nákolását, manapság pedig ő szokta nagybátyját korrigálni ugyanezért. Egy lány esetében hasonló a helyzet, náluk édesanyja igazítja ki ezen okból a tanulót, aki pedig édesapja nyelvhasználatát szokta javítani (példaként a *máma* : *ma* szópárt említi). Egy diák *ő-zését* nagymamája helyesbítette, akinek nyelvi repertoárjába nem tartozik bele ez a változat. Ketten azt is elmesélték, hogy korábban ők maguk szolták meg szüleik *ő-ző* beszédét.

A vásárhelyi nyolcadik osztályos gyerekek közül öten születésük óta Hódmezővásárhelyen laknak. Egy diák születése óta Mindszenten él, egy másik pedig tizenkét éves korában költözött Szegedről Vásárhelyre. Egy fiú esetében az derült ki, hogy Csanádpalotán járt általános iskolába. A szülők többsége a Szegedet körülvevő kisebb városokból, községekből származik (Hódmezővásárhely, Mártély, Székkutas, Kistelek). Ahogyan a gyerekek interjúiból kiderült, két szülő más nyelvjárási területről került e környékre (Nyírség, Dunántúl). A hódmezővásárhelyi nyolcadik osztályosok közül négyen számoltak be arról, hogy legalább az egyik szülő és nagyszülő beszél nyelvjárást, ketten pedig úgy vélték, ez már csak nagyszüleikre, dédszüleikre jellemző. Két tanuló szerint az ő családjukban nem jellemző az *ő-zés*. Négyen arról számoltak be, ők maguk is használják családtagjaikkal, osztálytársaikkal, egyikük viszont csak az egyik dunántúli településen, rokonának kérésére. Ugyanitt történt meg vele az az eset, hogy valaki éppen *ő-ző* változatát javította ki. Hárman önbevallásuk szerint egyáltalán nem beszélik. Egy fiú az interjúban elmesélte, őt nevelték már

ki ő-ző beszéde miatt Budapesten, Vásárhelyen pedig egy idősebb férfi szólt meg emiatt. Egy másik tanuló esetében fordított a helyzet: őt az ő-zés hiányáért érte megszólás egy idegentől az utcán.

A szegedi tanulók közül heten születésük óta Szegeden élnek, egyikük az interjú elkészülte előtt nem sokkal költözött családjával egy Szeged környéki kisebb faluba, egy másik tanuló pedig tizenhárom éves korában költözött egy Szeged melletti faluból a városba. A szülők nagy része szegedi származású, a máshonnan ideköltözők korábbi lakhelyükként Szegedhez közeli kisebb települést, Békés megyét és a járságot jelölték meg, két fő pedig határon túli születésű (Szerbia, Románia). Őt diák szerint a családban megszokott a nyelvjárás használata a szülők és a nagyszülők esetében is, ketten úgy vélik, náluk csak a nagyszülők révén jelenik meg. Egy tanuló szerint esetükben senki sem beszél tájszólásban. A szegedi diákok közül öten maguk is használják, leginkább családi körben és barátokkal, hármuknál viszont nem jellemző. Egy fiú önbevallása szerint „pici tájszólással” beszél,³ ezt édesanyja szokta javítani. Egy másik szegedi diák beszédét akkor korrigálja Békés megyei származású nagymamája, ha „rosszul mond valamit”. Egy lány esete fordított, ő szólt meg nagyszüleit akkor, amikor szerinte „túl sokat ő-ztek”, pedig önbevallása szerint néha neki is „van tájszólása”.

Ahogy a fentiekből is kitűnik, egyes esetekben a diákok tesznek megjegyzést felmenőik nyelvhasználatára, de ennek fordítottjáról is beszámolnak: a szülők, nagyszülők is javítják a gyerekek beszédét. Ennél gyakrabban említik a tanulók a beszédprodukcióikat érintő pedagógusi javításokat, többen a magyar nyelv és irodalom szakos tanároktól érkező korrigálásokat emelték ki. A diákok megemlézték a nákolás, a suksükölés, a *-ba/-be*, *-ban/-ben*, a „mondatvégződés”, a betűejtés és a szóhasználat⁴ helyesbítését. Az ő-zés explicit tanári korrigálásáról egyetlen tanuló sem számolt be, ugyanakkor egyikük szerint előfordulnak a *gyün* : *jön* típusú javítások. Hárman úgy fogalmaztak, a pedagógusok a „rossz kiejtés”-t igazítják helyre, ugyanakkor az nem derült ki, pontosan mit értenek e kifejezés alatt.

A nyelvjárás miatti megszólás a beszámolók alapján inkább a kortársaknál jellemző, heten tettek említést az ő-zés, a „furcsa kiejtés” vagy a tájszavak (*tik* : *ti*) javításáról. Ezek az esetek leginkább a tanórák közötti szünetekben szoktak előfordulni, és a résztvevők gyakran humoros szituációként hivatkoznak rájuk,

³ Állítása szerint egy-két szót ejt tájszólással, példaként a *mán*, *gyün* szavakat említi.

⁴ A betűejtést és a szóhasználatot érintő tanári korrigálásra példákat is említettek a gyerekek: *látja* helyett *lattyja*, *Mi?* helyett *Tessék?*, illetve *tők jó* helyett *nagyon jó*.

és úgy vélik, csak „viccből” történnek. Többben egyébként magára a nyelvjáráshasználatra is humorforrásként tekintenek, erre a későbbiekben még kitérek.

A nyolcadik osztályos diákok nyelvjárással kapcsolatos vélekedései

1. Van-e olyan helyszín, ahol zavaró lehet a nyelvjárási beszéd?

Erre a kérdésre a 24 főből heten válaszolták azt, hogy nincs ilyen helyszín, mindenütt elfogadható a nyelvjárás használata. A hét közül csupán egy szegedi fiú nem beszéli a dialektust. A kérdés kapcsán azt is kiemelte, hogy számára ugyan sehol nem zavaró a nem standard változat, de elképzelhető, hogy másnak esetleg az lehet. Saját bevallása szerint az ő nyelvhasználatában is megjelenik az *ö*-zés, erről viszont inkább már negatív élel nyilatkozik: „[h]át engem ott anya egy kicsit máshogy formált, [...] kicsit parasztosabban is beszélek, mint a többiek. [...] nem az a kifinomult, szép magyar”. Ha valaki azonban megszólná a beszédmódja miatt, akkor még „rá is játszana”, vagyis dachból még inkább nyelvjárásban beszélne, amely többek között a dialektus rejtett presztízisére, identitásképző erejére is utalhat.

Négyen úgy gondolják, a hivatalokban lehet frusztráló a nyelvjárási beszéd, hiszen ott „komolyság van”, illetve „fiatalabbak vannak, ők nem értik, hogy (.) mi van, és akkó így megkérdezik újra, és ez elég idegesítő lehet”. B87F szerint „[...] vannak azok a helyek, ahol muszáj muszáj normálisan beszélni. (.) Nem szabad szegediesen”. Ezalatt azonban nemcsak a hivatalt érti, hanem akár a saját otthonukat is. Ha ugyanis nem rokon ismerősök látogatják meg őket, akkor szerinte szükséges a kódváltás, hiszen „úgy valahol úgy modortalan modoratlan[!], hogy úgy [ti. nyelvjárásban] beszéljen”.

Négyen olyan településeken tartják elképzelhetőnek az *ö*-ző nyelvjárás zavaró mivoltát, ahol az egyáltalán nem használatos, egy balástyai diák Budapestet, másíku a „Kistelektől föntebb”-i településeket említette. H88F szerint egyes helyeken a nem standard változathoz kapcsolódó negatív attitűd miatt nem használatos a nyelvjárás: „[h]át énszerintem vannak olyan helyek vagy városok vagy ilyesmi, hogy nem szeretik, hogy *ö*-ve<l> beszélnek”. Egy-egy diák megemlítette még a a sürgősségi ellátást, a jobb összejöveleteket, a televíziót, a színházat, illetve külföldet. Az egyik talán legérdekesebb választ H86N adta, aki baráti társaságában sem tudja elképzelni a nyelvjárási beszédet. Csak akkor mutatkozik némileg elfogadóbbnak, ha többen is használják körülötte ezt a nyelvváltozatot, ami a nyelvjárás csoport-identitásképző erejéről árulkodhat.

TM: Ő van olyan helyszín, ahol kifejezetten zavaró lehet, ha valaki ő betűvel beszél?

H86N: Igen, hogyha így vala- hát hogyha baráti társaságban -hoz jön egy olyan, aki ő betűvel beszél, és mindenki *e* betűvel körülötte, akkor nyilván ki fogjuk tagadni.

TM: Miért?

H86N: Mert ő más, mint mi.

TM: Ühüm. (.) Értem. É- de azt mondtad, az osztályban is vannak olyanok, akik így beszélnek.

H86N: Igen, csak nem egyedül van például, hanem többen is vannak, és így elfogadjuk.

Ami az iskolai nyelvjáráshasználatot illeti, ketten azt is megemlézték, hogy az oktatási intézményben zavarja őket a nyelvjárás. H86N-et kifejezetten az érinti kellemetlenül, ha a tanárok használják – az *ő-ző* nyelvjárás pedagógusi használatát a hospitálás idején egyébként a terepmunkás is megfigyelte Hódmezővásárhelyen, mind a tanórán, mind a szünetekben. H88F először úgy fogalmazott, ha valaki szeretné használni az iskolában, akkor nyugodtan használja, ám pár mondatnál később ez az álláspont kissé módosul, amikor azt állítja, számára a nyelvjárási beszéd a megértésben zavaró tényezőként azonosítható, így mégsem kellene az iskolában előfordulnia.

A megkérdezett nyolcadik osztályos gyerekek közül 19-en mondták azt, hogy őket nem zavarja a nyelvjárás az iskolában, egy vásárhelyi fiú azt is kiemelte, őt azért nem idegesíti, mert ő maga is beszéli. B84F a kérdés kapcsán viszont azt állította, ő még nem is hallotta, hogy bárki használta volna az iskolában vagy az osztályában az *ő-ző* tájszólást. Ezt azonban egyrészt cáfolják a hospitálás idején szerzett terepmunkás-tapasztalatok, hiszen a tanórai szünetekben néhány nyolcadik osztályos diák beszélgetésében többször hallhatóak voltak a nyelvjárási szavak, másrészt B84F az interjú egy későbbi részében elismerte, hogy ő is szokott így beszélni, sőt az osztálytársai is megjegyezték már eltérő kiejtését. A beszélgetés egészét tekintve úgy tűnik, B84F többször is az általa vélt elvárásoknak igyekezett mindinkább megfelelni, esetében a megfigyelői paradoxon erősen érvényesülhetett. (Ez természetesen nem jelenti azt, hogy másoknál ez ne fordult volna elő.)

A fenti kérdéshez szorosan kapcsolódva a gyerekek arról is kifejtették a véleményüket, hogy mit gondolnak azokról, akik mindig mindenhol nyelvjárásban beszélnek. Tizenkét fő válaszait az „így a jó” kategóriába soroltam:

„beszéljenek így, ha így tudnak”, „jól teszik”, „normális emberek”, „ugyanolyan ember, mint a másik”, „nem probléma, mert ez a nyelvjárásuk”, „ez a természetes nekik”, „nekik ez a jó, akkor legyen így”, „legalább mögismerik őket”, „nincs velük baj”. Hatan semmit nem gondolnak róluk, négy fő pedig negatívan ítéli meg őket (modortalanok, kerüli őket, nem érthetőek). Az erre a kérdésre adott válaszok alapján úgy tűnik, a nyelvjárás pozitívabb, illetve semlegesebb megítélése felé billen a mérleg nyelve.

Összességében a gyerekek kisebbik része vélte úgy, hogy nincs olyan szintér, ahol zavaró lenne a nyelvjárás használata. Többen vélekedtek úgy, hogy vannak helyszínek, ahol ajánlott a nyelvjárás kerülése annak zavart okozó volta miatt. Ugyanakkor érdekes módon az iskola, amely a standard változat egyik legerősebb közvetítője, nem igazán tartozik e szinterek közé, csak ketten említették azt, hogy az iskolában előnyösebb lenne nem megjelennie.

2. Kerülöd-e szándékosan a nyelvjárási beszédet?

Ahogy a nyelvi háttér bemutatásánál már utaltam rá, a gyerekek interjúiból az derült ki, néhány kivételtől eltekintve szinte minden családban használatos valamilyen szinten valamilyen nyelvjárás. (Ezalatt nemcsak a dél-alföldi régióban jellegzetes ő-ző tájszólást kell értenünk, hiszen néhány esetben kiderült, a szülők, nagyszülők más nyelvjárási régiók területeiről érkeztek Szegedre vagy környékére.) A gyerekek közül többen kitértek arra, hogy ők maguk is szoktak nyelvjárásban beszélni, de nem minden helyzetben és nem mindenki: vagyis a kódváltás motivációiról kaptunk információkat. Ezzel összefüggésben mutatom be a fentebbi kérdéshez kapcsolódó reakciókat.

B82N szokta a helyi dialektust használni, ha nem figyel különösebben a nyelvhasználatára, vagy ha az édesanyjával beszél, de az iskolában igyekszik inkább kerülni. B88N és SZ85F fáradtság esetén beszél nyelvjárásban, SZ84N akkor, ha ahhoz van kedve, vagy ha a téma megengedi, esetleg „viccből”. Közülük azonban csak SZ84N állította, hogy nem kerüli szándékosan.

A nyelvjárás humorforrásként való felhasználását további öt gyerek is megemlítette. B84F a testvéreivel, H82N olykor az osztálytársaival beszélve, B85F pedig írásban ő-zik „viccből”. SZ81F is csak ebben az egy esetben tudja elképzelni, hogy ő maga így beszéljen, még ő-ző anyanyelvjárású édesanyjával és nagymamájával kommunikálva sem fordul ez elő. H85F sem tartozik az ő-ző beszélők közé, szerint az osztálytársai csak a humoros hatás kedvéért szólnak meg nem standard módon. H82N az előző szituáción kívül egy dunántúli településen szokta használni nyelvjárását a Hódmezővásárhelyről

elszármazott rokonának kérésére. Ugyanitt történt meg vele, hogy valaki javította *ő-ző* beszédét, ám szerinte ez is csak „viccből” történt. A vásárhelyi lány maga ismeri el, hogy manapság legtöbbször inkább kerülni szokta anyanyelv-járását, bár azokra a kérdésekre, hogy ennek mi lehet az oka, és hogy milyen érzés volt, amikor kijavították, nem tudott (esetleg nem akart) válaszolni. SZ82F – aki maga is használja a nyelvjárást – úgy vélekedik, a tájszólás javítását igazából nem is kell komolyan venni: „van egy piszi pici ilyen tájszólása, és akkor azt viccből<l> kijavítjuk, de hogy nem azért<t>, mer<t> akarunk vele kötözködni, csak úgy viccből, és akkor így poénnak (vesszük)”. A humorral kapcsolatban általában pozitív élményeket, érzéseket szokás összekapcsolni, ám a nyelvjárással összefüggésben a humor akár bántó, sértő is lehet (Zimányi 2015). A különböző okokból történő javítások igen komoly hatással lehetnek a nyelvjárási beszélőkre, és bizonyos helyszíneken, helyzetekben befolyásolhatják a nyelvjárást-használatukat, még akkor is, ha saját bevallásuk szerint tréfás esetként tekintenek vissza az adott szituációra.

B81N interjújából kiderül, a tájszólás családi körben náluk is megjelenik, és úgy véli, nincs is olyan helyszín, ahol kellemetlenséget okoz. Ugyanakkor azt is észrevette már, hogy az egyik szegedi bevásárlóközpontban furcsa pillan-tásokat kapott, amikor „mög- megnyilvánultam szegediesen”.⁵ Elmondása szerint leginkább csak otthon használja: „Otthon. Tehát őő szerintem minden-hol, hogyha úgy rám jön, de kijavítom magamat, hogy inkább otthon.” Az is előfordul, hogy édesanyja kijavítja *ő-ző* nyelvhasználatát (és egyébként ő is javítja a szüleit, de nem derül ki, hogy miben). Az iskolában viszont igyekszik kerülni, és az osztálytársakkal „nem szegediesen” beszél. Elmondja, hogy a tanárok nem, viszont az osztálytársak szokták egymás beszédét javítani, így mind a szülői, mind az iskolai helyesbítés ösztökélheti a standard és a táji válto-zat közötti kódváltást bizonyos helyzetekben. (Arra az interjúban nem derült fény, édesanyját vajon miért idegesíti a nyelvjárási beszéd.)

TM: Igen. És olyan volt-e veled, hogy te *ő-zve* beszéltél és ez valakinek nem tetszett? És erre tett megjegyzést.

B81N: Ö... nem. Otthon szokott, hogyha már tényleg minden nap úgy beszélek, akko<:><r> anya rám szól.

[...]

⁵ Külön érdekesség az idézetben látható önjavítás: a szituációt felidézve azonnal korrigálta az *ő-ző* szótagot, vagyis a terepmunkással való kommunikáció során nem tartotta elfogadhatónak a nyelvjárást használatát.

TM: Oké. És az milyen érzés, amiko<:><r> anya kijavít, hogy most ezt ne így mondd?

B81N: Hát persze rossz érzés, de őt is megértem.

TM: Ühüm. Ez mit jelent?

B81N: Mármint hogyha például *ő*-zve beszélek, akkor kijavít, hogy *elyesen*<=*helyesen*> beszéljek, és hogyha egy szót például nem jól mondok, akkor *ő* elmondja, és akkor aztán úgy használom.

TM: Igen. Aha. És mond hozzá valami magyarázatot, hogy miért<t> ne így mondd vagy...?

B81N: *Ő* azt mondja, hogy idegesíti. [nevetve]

H81F szerint nem szép és udvariatlan nyelvjárásban beszélni, úgy értékeli – önstigmatizáló módon –, a saját beszédén is változtatnia kellene emiatt. Állítása szerint a tanárok nem szokták javítani ezt a beszédmódot, és az osztálytársaktól sem érte megszólás, ennek ellenére a tanórákon, közösségi helyeken igyekszik kerülni. Hozzá hasonlóan B82N is így tesz, mert az iskolában „nyilván már ugye nem, kevésbé használjuk ezt az *ő*-t”. B87F kisebb korában a szülei *ő*-ző beszédét javította, de ma már nem teszi, mert szülei elmagyarázták a nyelvjárás mibenlétét, és azóta olykor *ő* is *ő*-zik mind a családtagokkal, mind az osztálytársakkal. Egy boltba betérve viszont inkább kerülni szokta, mert az „eladóval szerintem úgy úgy normálisabb beszélni”. Az, hogy nem használja egy üzletben a nyelvjárását, inkább Szegeden, de olykor Balástyán is előfordul.

B85F szülei, nagyszülei is beszélnek a nem standard változatot, saját nyelvhasználatáról viszont kissé ellentétesen nyilatkozik: egyszer azt állítja, hogy nála nem fordul elő az *ő*-zés, máskor pedig „maximum írásban”, és akkor is csak „viccből”. Ugyanakkor említést tesz arról, hogy nem *ő*-ző nagymamája javította már ki az *ő*-zését, és a Mátrában osztálykirándulás alkalmával az ottaniak ráismertek Szeged környéki származására. Familiáris helyzetben tehát *ő* is használja a tájszólást, a terepmunkás konkrét kérdésére azonban ezt nem ismerte el.

B88N is arról számolt be, hogy a balástyai beszéd a nagyszüleivel, szüleivel, testvéreivel folytatott kommunikációjában tetten érhető, viszont arra figyel, hogy ne használja az osztálytársakkal, de „mikor hogy jön ki”. Az interjújából kiderül, hogy *ő* maga is szokta édesapját javítani, mert szerinte „kicsit ilyen parasztosan beszél”.⁶ Édesapja nem veszi komolyan ezeket a javításokat, nevet

⁶ A kérdésre azonban, hogy mit javít, csak a *máma* szó jutott eszébe, más nyelvjárási alak nem.

rajta, és nem is változtat semmin a megszólás ellenére. B88N szerint a tanárok nem szokták a gyerekek beszédét javítani, édesanyja és az osztálytársak viszont a nákolást korrigálják. Vélhetően ezek hatására tarthatja fontosnak, hogy édesapja beszédét még otthoni környezetben is javítsa. Ez azonban ellentmondásban áll azzal, amiről a terepmunkásnak számolt be: semmi különösét nem talál a nyelvjárási beszédben, hiszen ebben a környezetben ez a megszokott, és tulajdonképpen azzal sincs probléma, ha valaki mindenütt, minden körülmények között így beszél.

H83F az osztálytársakkal való beszélgetés során ugyanúgy használja a nyelvjárást, mint a családtagjaival, annak ellenére is, hogy a kortársai javítják, „ha valaki furcsán mond szavakat”. Kitér arra is, hogy a szülei hivatalos helyen inkább a köznyelvi formákat használják, ő viszont itt sem kerül, csak az iskolában, például versmondás alkalmával, hiszen „úgy mondom, ahogy le van írva”.

SZ87N is azok közé tartozik, akik az iskolában inkább kerülni szokták a családban megszokott beszédmodort, vélhetően azért, mert korábban már többször előfordulhatott a diáktársak részéről az *ö*-zés (esetleg más nyelvi jelenség) korrekciója: „Hát attól függ, kikkel vagyok. Mer<t> én osztálytársakkal megpróbálom kerülni, hogy ne szóljanak bele.”

H84F saját bevallása szerint szokta használni a nyelvjárást családtagjaival, osztálytársaival, sőt tulajdonképpen mindenkivel, ám ez utóbbinak némi- leg ellentmond, amikor arról számol be, hogy ha hivatalos ügyet intéz (például jogosítvány, szóbeli vizsga), akkor kerülni szokta az *ö*-ző beszédet, „hogy érthetőbb legyen”. Elmesélte azt is, hogy egy hódmezővásárhelyi idősebb férfi egy vendégségben szólt meg a beszédét, s javította ki az *ö*-zését, ami kellemetlen volt számára, „mer<t> most nem tud az ember annak mit csinálni, hogy így tanulta meg, így beszél”. Akkor viszont, amikor egy barátjával egy budapesti boltban az eladó kinevette őket a nyelvjárási beszédük miatt, nem érintette negatívan.

TM: Ühüm. És olyan, hogy valakinek -vel beszéltél *ö*-zve, és annak tetszett az *ö*-ző beszéded, az *ö* betűs beszéd?

H84F: Hát volt, aki... Volt, persze, mint például Budapest. Ott is röhögtek rajta.

TM: (.) Ö milyen körülmények között? Mi történt?

H84F: Hát ugye mi elkezdünk egybe- megálltunk egy boltba<n> és elkezdünk egymással beszélni, és a boltos ilyen nem nem igazán negatívan röhögött, hanem inkább csak nevette, tehát [torkát köszörüli] így pozitívként vettük föl ezt a dolgot.

TM: Ö és milyen érzés volt ez?

H84F: Nagyon nem is érdekelt minket, de nem nem zavart minket, hát (.) nem hallott még szerintem olyat nagyon. (..) És ennyi, utána meg möntünk tovább.

Úgy vélem, a fentebbi adatokat érdemes egy másik kérdésünkre kapott válaszokkal is összevetni. Arról érdeklődtünk, hogy a gyerekek milyenek találják a nyelvjárást: szép, csúnya vagy semmi különös nincs benne? Kilenc fő a *szép* jelzőt, tizenketten a *semmi különös* kifejezést választották. Csupán egyetlen diák volt, aki köztesnek jellemezte, egyértelműen csúnyának tehát senki sem tartotta. Ez alapján a kutató könnyen úgy ítélheti meg, a nyelvjáráshoz kötődő viszonyulás kedvező képet mutat. Ugyanakkor a második kérdésre érkezett válaszokat is megvizsgálva ez az értelmezés jelentősen módosul, hiszen az adatok alapján kijelenthető: a gyerekek annak ellenére kerülnek a tájszólást, hogy pozitív vagy semleges módon nyilatkoznak róla.

A nyelvjárásban is beszélő gyerekek közül legtöbben az iskolát említették meg, ahol inkább nem szokták használni a dialektust. Mindez ellentmondásban áll az első kérdésre kapott reakciókkal, hiszen a diákok nagy része úgy véli, az iskolában nem zavaró a nyelvjárás, azt szabad, lehet használni – néhányan úgy fogalmaztak, „nem tiltották meg” –, mégis inkább a nem standard változat kerülése felel meg a gyakorlatnak. Hatan, akik saját bevallásuk szerint szintén *ö-ző* beszélők, egyértelműen *nemmel* válaszoltak a második kérdésre, vagyis rájuk nem jellemző, hogy bárhol is kerülnék e nyelvváltozatot, esetükben tehát erősebb identitástudat tételezhető fel.

A nyelvjárás iskolai megjelenése, illetve kerülése a tanárok szempontjából is érdekes. Németh Miklós három balástyai pedagógus interjút elemzte, és arra a kérdésre koncentrálni mutatta be vélekedéseiket, miszerint beszélhet-e a tanár az órán tájszólásban? Mindhárman különböző nézetekkel rendelkeznek a kérdést illetően: egyikük nem használja az órán a tájnyelvi formákat anyanyelvjárása ellenére, a másik nem ragaszkodik mindenáron a standard formákhoz, míg a harmadik esetében fokozatosan kopott ki a tájszólás tanórai használata az évek során. Már e három beszélgetésből is egyértelművé vált, hogy egy tantestületen belül is igen eltérő tanári ideológiák érvényesülhetnek, és hathatnak a gyerekekre (Németh 2024). A pedagógusok interjúinak további elemzése tehát különösen fontos, mert a tanárok és a nyolcadik osztályos tanulók nyelvváltozatokkal kapcsolatos vélekedéseit összehasonlítva megtudhatjuk, van-e közöttük folytonosság.

3. Amikor te nagypapa/nagymama leszel, fognak-e még így beszélni az emberek?

A harmadik kérdés a nyelvjárás jövőjével, megmaradásával kapcsolatos. A nyelvtudomány természetesen jóslással nem foglalkozik, ugyanakkor a nyelvhasználók nyelvjárásokkal kapcsolatos meglátásai között fontos helyet kap a fentebbi kérdés is. Ez azért érdemes vizsgálatra, mert a válaszok mögött húzódó eltérő nézetek befolyásolhatják a nyelvjárás jövőbeni sorsát. A nyelvcsere folyamatának leírásából például ismert a közösségi pesszimizmus fogalma (Kloss 1966-ot idézi Borbély 2001, 200), amely a nyelvjárások vizsgálatakor is felmerülhet. Ez a jelenség negatív hatást fejt ki, hiszen a közösség tagjai úgy vélhetik, általánossá válik az, hogy a nyelvjárást egyre kevesebben és egyre kevésbé használják, és nem is érdemes erőfeszítéseket tenni a fennmaradása érdekében. Ezzel szemben a dialektus rejtett presztízse a megmaradást segíti, mivel a nyelvjárás az egyén és a közösség önazonosságának fontos részét képezi, beszélőinek az otthonosság, biztonság érzetét adja, bennük pozitív érzelmeket kelt (Kiss 2017, 217–218).

A fenti kérdésre tizenketten *igen* választ adtak. Közülük hárman úgy látják, megmarad, de „kevesebb lesz, mint most”, és biztosan lesznek néhányan, akik így fognak beszélni. SZ87N úgy véli, „ez hagyomány, és meg kell tartani”. Hárman nem tudtak válaszolni a kérdésre, nyolcan azonban egyértelmű *nemmel* feleltek. SZ82F valószínűsíti az eltűnését, hiszen „lehet, azt gondolják az emberek, hogy ez már ciki, és inkább nem beszélnek így, hanem beszélnek ilyen városi nyelven, és akkor így lehet, hogy így ki fog halni”. A válaszok alapján tehát úgy tűnik: a vizsgált csoport fele e kérdésben bizakodó, míg a másik fele bizonytalan vagy pesszimista.

4. Sajnálná-e, ha eltűnne ez a beszéd?

A nyolcadik évfolyamba járó tanulók közül tizenöt *igennel* válaszoltak e kérdésre. H84F azt gondolja, az *ő-ző* beszélőknek sokkal érthetőbb ez a beszéd, ezért kicsit sajnálná, ha nem lenne. H87F is használja, és úgy gondolja, kár lenne érte, hiszen „itt a környéken van, és ez máshol, följebb, nagyvárosokban ilyenek[!] nincs”, SZ88N szerint pedig „van benne különlegesség”.

Öten nem bánnák, ha nem hallanák többé az *ő-ző* változatot. B84F azért, mert állítása szerint nem is tudja, milyen – noha testvéreivel szokta használni, illetve az osztálytársai is megjegyezték már eltérő kiejtését. H81F szerint nem szép a nyelvjárás (bár az interjú más részén a tájszólás szépségét firtató kérdés-

re azt válaszolta, *semmi különös* nincs benne), sőt, szívesen változtatna a saját beszédmódján: „[h]át kibírnám egyébként azt is, hogy *e* betűve<|> beszélek csak, meg az *ö* betűt hanyagolom”. H86N, aki 13 éves koráig Szegeden élve nem igazán találkozott az *ö-ző* változattal, és aki a barátai között nem szívesen látna nyelvjárási beszélőt, kimondottan örülne neki, ha egyáltalán nem lenne tájszólás, hiszen „szerintem már ezt a kort elhaladtuk, és most egy új van”. A terepmunkás kérdésére azt is kifejti, bizonyára a dialektust beszélők sajnálnák, ha eltűnne, hiszen „nekik szokatlan lenne ez a másik” [ti. a standard változat]. H88F úgy látja, nem kár érte, mert a „normális emberekne<|> hát normálisan kéne beszélni, nem *ö* betűvel”. Hárman nem tudtak vagy nem akartak konkrét választ adni a kérdésre, ami azért érdekes, mert saját bevallásuk szerint mindhárman szokták valamilyen mértékben a nyelvjárást használni.

5. Te tudsz-e valamit tenni annak érdekében, hogy megmaradjon ez a beszéd?

A kérdéssel kapcsolatban négy diák kifejtette, hogy az segítene, ha „tovább”, illetve „jobban használnák”, ketten pedig megtanítanák a gyerekeiknek. Ketten úgy vélekedtek, az lehetne a megoldás, ha mostantól kezdve ők is így beszél-nének, bár önbevallásuk alapján nem képezi nyelvi repertoárjuk részét a táji változat. SZ86F még azt is hozzátette, valójában nem gondolja, hogy eredménnyesen tehetne bármit is, hiszen „[i]lyen kis körben nem nem hiszem, hogy vissza tudnám ezt hozni, úgymond”. SZ82F úgy látja, ő tudna tenni ellene, de „nem biztos, hogy megcsinálnám, mer<t> sokaknak úgyse tetszene”, vagyis őt a nyelvjárás stigmatizáltsága, a hozzá fűződő negatív attitűdök tartanák vissza a dialektus gyakorlásától. SZ84N úgy látja, jobbra az idős embereken múlik a nyelvjárás fennmaradása: nekik lenne a feladata, hogy unokáiknak megtanítsák ezt a nyelvváltozatot, bár arról már nem esik szó, hogy ehhez a gyerekek fogékonyságára is szükség lenne.

TM: És te magad tudsz-e valamit azért tenni, hogy akkor ne tűnjön el?

SZ84N: (.) Mondom másoknak, hogy beszéljenek így. Vagy nem tudom.

TM: És fognak tudni mások?

SZ84N: Hát ugye a régi, idős emberek biztos. És hogy ők tanítsák az unokáinak (.) meg az ilyenek.

Tízen úgy vélekedtek, nem tudnak semmit tenni azért, hogy a nyelvjárás fennmaradjon. SZ88N, bár korábban még úgy fogalmazott, a helyi nyelvvál-

tozat különleges, ezért sajnálatos lenne az eltűnése, nem is akar, mert szerinte ő nem hagyományörző. Ez a gondolat egyébként, vagyis a nyelvjárás mint egy elmúlóban lévő világhoz kapcsolódó jelenség megőrzése, más adatközlői csoportoknál is felmerült. Sinkovics tanulmányában (2025) a hódmezővásárhelyi szülők és nagyszülők diskurzusait elemezve azt tárta fel, többen a hagyományörző körökhöz, néptánccsoportokhoz, skanzenekhez kötik a tájszólás megmaradásának sikerességét. Visszatérve a tíz tanulóra: közülük heten használják a nyelvjárási változatot, mégsem merült fel bennük, hogy annak további használatával vagy az újabb generációknak való átörökítésével egyszerűen hozzájárulhatnak a dialektus fennmaradásához.

Összegzés

A strukturált szociolingvisztikai interjúkban több alkalommal, más-más módon is rákérdeztünk a nyelvjáráshoz és a standard változathoz fűződő viszonyulásra. Ez jó döntésnek bizonyult, mert teljesebb kép rajzolódott ki a nyelvi vélekedésekről.

A nyelvjárással kapcsolatban a következő értéktételek jelentek meg: néhány diák úgy vélekedett, a táji változat egy megőrzendő *hagyomány*, olyasvalami, ami a nyelvjárást beszélők számára *érthetőbb*. Ezekből a válaszokból a nyelvjárás presztízse tűnik ki. Az iskolában „lehet, szabad” használni, a legtöbb diákot – állításuk szerint – a nyelvjárás iskolai előfordulása nem is zavarja. Az interjúk más részeiben kifejtett explicit vélemények azonban ezzel nincsenek összhangban: a nyelvjárást *parasztosnak*, *nem kifinomultnak*, *nem szépnek*, *komolytalannak*, *nem normálisnak*, *nem érthetőnek* írták le, olyannak, ami megakasztja, megnehezíti a gördülékeny ügyintézési folyamatokat, vagy ami *modortalanságra* vall.

A megkérdezett gyerekek többsége a nyelvjárás familiáris közegben és/vagy a kortárs csoportban való előfordulásáról számolt be. A nyolcadik osztályos tanulók nagy része kimondottan sajnálná, ha eltűnne e nyelvváltozat, és a diákok fele úgy véli, fél század múlva is a nyelvi repertoár részét fogja képezni. Azt azonban nem látják, hogy e folyamatban ők is aktív résztvevők lehetnének, nem gondolják, hogy a változási folyamatot lassíthatnák vagy megakadályozhatnák.

A nyelvjárást érintő gyakori tanári javításra nem igazán utaltak. Ennek oka lehet az, hogy a pedagógusok valóban kevésbé korrigálják a tájszólást az iskolában, de a gyerekek válaszait akár a vélt kutatói elvárásnak való megfelelés is befolyásolhatta. Ez a kérdés még további vizsgálatot igényel. A diákok egyes

családtagok nyelvjárást érintő korrekciós megoldásait többször is említették, azonban leginkább a gyerekek azok, akik megszólják egymást, ha a tanórai szünetekben elhangzik egy-egy ő-ző szó. Ennek élet viszont próbálják elvenni azáltal, hogy humoros esetként hivatkoznak rá. Hatása viszont kétségtelenül lehet: az iskolában a tanulók a nem standard változatot többek között a nevetőségesség látszata miatt is kerülhetik.

Az egyes kérdések alapján, ha külön-külön vizsgáljuk meg őket, egészen pozitív benyomásunk alakulhatna ki a nyelvjáráshoz fűződő viszonyról: a megkérdezett diákok legtöbbször egyáltalán nem zavarja a nyelvjárás, sajnálatosnak tartanak az eltűnését, megszokottnak tartják, sőt úgy vélik, később is biztosan lesznek beszélői. Ám ha alaposabban görcső alá vesszük a rögzített beszélgetéseket, akkor a tájnyelvi változat megbélyegzettsége rajzolódik ki, ami miatt a legtöbben a nyilvános színtereken mégis inkább kerülik.

Irodalom

- Bartha Csilla. 2002. Nyelvi hátrány és iskola. *Iskolakultúra* 12 (6–7): 84–93. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/19670> (2025. febr. 25.)
- Berente Anikó – Kontra Miklós – Németh Miklós – Schirm Anita – Sinkovics Balázs. 2023. Nyelvi vélekedések mintázatai Szegeden és környékén. *Hungarológiai Közlemények* 24. 81–88.
- Berta Judit – Csabai Krisztina. 2014. *Szocializáció gyermek- és serdülőkorban: Elakadások, zavarok és kibontakozás*. Kézirat. ISBN 978-963-308-181-5.
- Borbély Anna. 2001. A nyelvcseré folyamatok és kutatása. *Nyelvtudományi Közlemények* 98. 193–215.
- Danczi Annamária. 2011. Nyelvjárási háttérrel az iskolában. *Anyanyelv-pedagógia* 4 (2). <https://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=315> (2025. febr. 12.)
- Jánk István. 2017. Nyelvi hátrány és diszkrimináció az iskolában: A nyelvi szocializáció jelentősége a tanuló értékelésében. *Szociológiai Szemle* 27 (3): 27–47.
- Kaján Andrea – Deme Andrea. 2020. Nyelvi attitűdvizsgálat iskolások körében. *Anyanyelv-pedagógia* 13 (3). <https://doi.org/10.21030/anyp.2020.3.2> (2025. febr. 12.)
- Kiss Jenő. 2002. A nyelvjárások és az anyanyelvi nevelés. *Magyar Nyelvőr* 126 (3): 263–269.
- Kiss Jenő. 2017. A nyelvjárások. In *A magyar nyelv jelene és jövője*, szerk. Tolcsvai Nagy Gábor. 199–221. Budapest: Gondolat Kiadó.
- Kovács Rácz Eleonóra. 2014. Identitásjegyek és nyelvjárási attitűd a vajdasági magyar ajkú bánáti kisiskolások körében. *Hungarológiai Közlemények* 45 (2): 33–50.

- Németh Miklós. 2024. A változó nyelvjárás – a tanórán: Eltérő tanári hitvallások. In *Levéltár – terepmunka – katedra: Születésnap köszöntő kötet Hegedűs Attila tiszteletére*, szerk. Farkas Edit – Nemesi Attila László – Pintér Lilla. 219–230. Budapest: PPKE BTK Magyar Nyelvészeti Tanszék.
- Sinkovics Balázs. 2024. Nyelvhasználat és nyelvi vélekedések Szegeden és környékén: Egy kutatási program bemutatása. In *Tudásmegosztás, információkezelés, alkalmazhatóság*, szerk. Fogarasi Katalin – Ittész Dániel – Mátyás Dániel. https://mersz.hu/dokumentum/m1262tia__155/#m1262tia__153 (2025. febr. 25.)
- Sinkovics Balázs. 2025. A nyelvjárás hagyományörzés?: A Szeged környéki ő-zés megőrzése Hódmezővásárhelyen. In *A szociolingvisztikai kutatás társadalmi hatásai*, szerk. Bodó Csanád – Szabó Gergely. 313–324. Budapest: Eötvös Kiadó. https://www.eltereader.hu/media/2025/04/Bodo_Csanad-Szabo_Gergely-A_szociolingvisztika_web.pdf (2025. júl. 17.)
- Steinmacher Dóra. 2019. Nyelvjárási attitűdök egy dunántúli általános iskolában. *Anyanyelv-pedagógia* 12 (1). <https://doi.org/10.21030/anyp.2019.1.10> (2025. febr. 15.)
- Zimányi Árpád. 2015. A nyelvjárások és a nyelvjárásiasság megítélése egyetemisták és főiskolások körében. *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis: Sectio Linguistica Hungarica* (42): 233–244.

LANGUAGE PERCEPTIONS OF EIGHTH-GRADE STUDENTS IN SZEGED, HUNGARY AND VICINITY

The paper focuses on a sub-question of the ongoing research entitled Patterns of language regard in the city of Szeged, Hungary, and vicinity: a study in perceptual dialectology. In the study, we conducted structured sociolinguistic interviews with students, parents, grandparents and teachers in three settlements of the Southern Great Plain dialect region. This paper presents eighth-grade students' perceptions of dialect: how they judge the use of non-standard varieties in different settings; whether they find it confusing; whether they avoid it in any situation, for whatever reason; what they think about the future of dialect; and whether they think they can play any role in its survival.

Keywords: dialect, language beliefs, primary school, eighth grade students

STAVOVI O JEZIKU UČENIKA OSMOG RAZREDA U SEGEDINU I OKOLINI

Studija se fokusira na jedan segment pitanja u okviru projekta pod nazivom *Obrasci stavova o jeziku u Segedinu i okolini: perceptualno dijalektološko istraživanje*. Tokom istraživanja rađeni su strukturisani sociolingvistički intervjui sa učenicima osnovnih

škola, pedagozima i roditeljima u tri naselja dijalekatskog regiona na jugu Mađarske. Ovaj rad nastoji da prikaže kakav stav imaju učenici osmog razreda prema dijalektu sa naglašenom upotrebom samoglasnika *ő*: kako ocenjuju upotrebu nestandardne varijante na raznim lokacijama; da li im smeta; ako ih oni sami upotrebljavaju da li u nekim situacijama iz bilo kog razloga izbegavaju da govore na taj način; šta misle o budućnosti dijalekta; da li po njihovom mišljenju oni sami mogu imati nekakvu ulogu u očuvanju dijalekta.

Ključne reči: dijalekat, stavovi o jeziku, osnovna škola, učenici osmog razreda

A kézirat beérkezésének ideje: 2025. márc. 1.

Közlésre elfogadva: 2025. máj. 15.